

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра лісового та садово-паркового господарства

Д. С. ВЕРДЖУС
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від «16» жовтня 2019 р.

№19016102019

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ САДОВО-ПАРКОВИХ ОБ'ЄКТІВ
підготовки бакалавра
галузь знань: 20 «Аграрні науки та продовольство»
спеціальності – 206 «Садово-паркове господарство»
освітньо-професійної програми – «Садово-паркове господарство»

Луцьк – 2019

Програма навчальної дисципліни «Інвентаризація садово-паркових об'єктів» підготовки бакалавра, галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство», спеціальності 206 «Садово-паркове господарство», за освітньо-професійною програмою «Садово-паркове господарство».

Розробник: Шепелюк М. О., старший викладач кафедри лісового та садово-паркового господарства, кандидат сільськогосподарських наук.

Рецензент: Кузьмішина І. І., доцент кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук, кандидат біологічних наук, доцент.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні

кафедри лісового та садово-паркового господарства

протокол № 1 від 2.09.2019 р.

Завідувач кафедри: _____ (доц. Кичилук О. В.)

Програма навчальної дисципліни

схвалена науково-методичною комісією медико-біологічного факультету

протокол № 2 від 09.10. 2019 р.

Голова науково-методичної

комісії факультету _____ (доц. Дмитроца О. Р.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	20 «Аграрні науки та продовольство» 206 «Садово-паркове господарство» «Садово-паркове господарство» Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 3
		Семестр 6-ий
		Лекції 26 год.
		Практичні (семінарські) 34 год. Лабораторні __ год. Індивідуальні _____ год.
		Самостійна робота 52 год.
ІНДЗ: є		Консультації 8 год.
		Форми контролю: екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Інвентаризація садово-паркових об'єктів» полягає у формуванні в студентів знання навичок з інвентаризації об'єктів зеленого будівництва, які є технічною основою парковпорядкування.

Основним завданням вивчення дисципліни «Інвентаризація садово-паркових об'єктів» є професійна підготовка фахівців лісового та садово-паркового профілю з питань матеріальної оцінки ресурсів зелених об'єктів у населених пунктах та поза їх межами.

Засвоєння програмного матеріалу дисципліни дозволяє майбутньому бакалавру лісового та садово-паркового господарства:

- а) знати:
 - об'єкти інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах та поза їх межами, а також їх класифікацію;
 - теоретичні основи і методику проведення польових і камеральних робіт у кожному з різновидів садово-паркових об'єктів;
 - зміст діючих нормативів з лісопарковпорядкування.

б) вміти:

- користуватися спеціальними вимірювальними приладами та інструментами;
- практично здійснювати інвентаризацію різних видів садово-паркових об'єктів;
- володіти основними положеннями інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України та лісовпорядних інструкцій, тимчасових вказівок по впорядкуванню лісів рекреаційного значення та лісопарків.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Інвентаризація зелених насаджень у населених пунктах України.

Тема 1. Основні терміни та визначення. Поняття про систему моніторингу довкілля та реєстр зелених насаджень.

Предмет, основний зміст і задачі курсу. Роль дисципліни в професійній підготовці спеціалістів садово-паркового господарства. Структура курсу.

Основні терміни та визначення. Поняття про систему моніторингу довкілля. Поняття про реєстр об'єктів благоустрою зеленого господарства та реєстр зелених насаджень. Нормативні законодавчі акти, що регулюють облік зелених насаджень. Усереднена вікова межа експлуатації деревних і чагарникових рослин і газонів в зелених насадженнях населених пунктів.

Тема 2. Загальні положення: об'єкти, мета інвентаризації, її види.

Предмет, основний зміст і задачі курсу. Роль дисципліни в професійній підготовці спеціалістів садово-паркового господарства. Структура курсу.

Мета та види інвентаризації. Інвентаризація зелених насаджень у населених пунктах, її об'єкти (лінійні та масивні насадження, кущові посадки, газони, квітники, парки тощо). Інвентаризація зелених насаджень поза межами населених пунктів, її об'єкти (декоративні розсадники, лісові

культури, природне поновлення лісу, лісопарки, лісові масиви зелених зон міст).

Тема 3. Загальний порядок проведення інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України.

Класифікація та характеристика об'єктів, які підлягають інвентаризації у населених пунктах України. Основна нормативно-регламентуюча документація: нормативно-правові акти, інструкції, вказівки тощо. Основні положення проведення інвентаризації у населених пунктах України.

Тема 4. Порядок упорядкування інвентаризаційного плану.

Поняття про інвентаризаційний план. Геодезичні польові та камеральні роботи при упорядкуванні інвентаризаційного плану.

Тема 5. Порядок проведення інвентаризації дерев та кущів.

Порядок проведення інвентаризації деревної рослинності. Польові роботи з таксації дерев. Оцінювання якісного стану окремих дерев. Визначення класу якості стану лісопаркових насаджень.

Порядок проведення інвентаризації одиноких кущів та їх груп, живоплотів та бордюрів. Визначення кількості чагарників. Оцінювання якісного стану утримування кущів.

Тема 6. Порядок проведення інвентаризації газонів та квітників.

Порядок проведення інвентаризації газонів. Визначення площі газонів. Оцінювання якісного стану утримування газонів.

Порядок проведення інвентаризації квітників. Визначення площі квітників. Оцінювання якісного стану утримування квітників.

Змістовий модуль 2. Інвентаризація об'єктів садово-паркового господарства поза межами населених пунктів України.

Тема 7. Порядок проведення інвентаризації в деревних декоративних розсадниках.

Технічне приймання робіт у посівному та шкільному відділеннях розсадника. Інвентаризація сіянців методом діагональних ходів.

Інвентаризація сіянців методом облікових площадок. Показники якості та стандартизація садивного матеріалу. Інвентаризація саджанців.

Тема 8. Порядок проведення інвентаризації лісових культур та природного поновлення лісу.

Технічне приймання лісокультурних робіт. Інвентаризація лісових культур. Атестація незімкнутих лісових культур. Переведення лісових культур у вкриті лісовою рослинністю землі. Технічне приймання природного поновлення. Інвентаризація природного поновлення. Переведення природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю землі.

Тема 9. Порядок проведення інвентаризації ділянок, вкритих лісовою рослинністю.

Лісовпорядкування. Лісовпорядкувальна інструкція. Розряди лісовпорядкування та їх організаційно-технічні показники. Поняття про таксаційний виділ. Підстави для розмежування таксаційних ділянок. Порядок округлення основних таксаційних ознак.

Методи таксації лісових масивів. Технологія таксації за ходовими лініями. Основні польові документи. Основні документи, що складають у процесі камеральної обробки матеріалів інвентаризації.

Тема 10. Порядок проведення рекреаційної інвентаризації.

Основні показники ландшафтної таксації. Тип лісопаркового ландшафту та його визначення.

Ступінь стійкості природних комплексів до рекреаційних навантажень та його визначення. Стадії рекреаційної дигресії та рекреаційна придатність території. Коефіцієнт рекреації.

Клас рекреаційної оцінки та його складові: естетична оцінка, клас пішохідної доступності, додаткова оцінка. Санітарно-гігієнічна цінність. Проглядання лісопаркового ландшафту, класи проглядання і їх оцінка. Життестійкість насаджень і її оцінка. Класи життестійкості і їх практичне виділення. Групи фітонцидності деревно-чагарникових порід і їх видовий склад. Групи пило- газо- димостійкості деревних порід.

Тема 11. Проектування заходів поліпшення зелених насаджень за результатами інвентаризації.

Санітарно-оздоровчі заходи. Заходи з формування ландшафтів. Ландшафтно-відновлювані заходи. Благоустрій території та охорона лісопарків.

4. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Лаб.	Інд.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Інвентаризація зелених насаджень у населених пунктах України.					
Тема 1. Основні терміни та визначення. Поняття про систему моніторингу довкілля та реєстр зелених насаджень.	6	2	–	2	2
Тема 2. Загальні положення: об'єкти, мета інвентаризації, її види.	6	2	–	2	2
Тема 3. Загальний порядок проведення інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України.	8	2	2	2	2
Тема 4. Порядок упорядкування інвентаризаційного плану	8	2	2	2	2
Тема 5. Порядок проведення інвентаризації дерев та кущів.	16	4	4	4	4
Тема 6. Порядок проведення інвентаризації газонів та квітників.	10	2	4	2	2
Разом за змістовим модулем 1	54	14	12	14	14
Змістовий модуль 2. Інвентаризація об'єктів садово-паркового господарства поза межами населених пунктів України.					
Тема 7. Порядок проведення інвентаризації деревних декоративних розсадниках.	16	4	4	4	4
Тема 8. Порядок проведення інвентаризації лісових культур та природного поновлення лісу.	16	4	4	4	4
Тема 9. Порядок проведення інвентаризації ділянок, вкритих лісовою рослинністю.	8	2	2	2	2
Тема 10. Порядок проведення рекреаційної інвентаризації.	8	2	2	2	2
Тема 11. Проектування заходів поліпшення зелених насаджень за результатами інвентаризації.	6	4	–	–	2
Разом за змістовим модулем 2	54	16	12	12	14
Усього годин	108	30	24	26	28

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Складання опорного плану об'єкта садово-паркового господарства.	2
2.	Оформлення робочого щоденника обліку зелених насаджень: відомість обліку дерев.	2
3.	Оформлення робочого щоденника обліку зелених насаджень: відомості обліку кущів, живоплотів та бордюрів.	2
4.	Оформлення робочого щоденника обліку зелених насаджень: відомості обліку квітників та газонів.	2
5.	Оформлення паспорта інвентаризації об'єкта зеленого господарства: Розділ 1. Загальні відомості.	2
6.	Оформлення паспорта інвентаризації об'єкта зеленого господарства: Розділ 2. Розподіл насаджень за породами в розрізі груп діаметрів, груп віку та якісного стану.	2
7.	Інвентаризація в посівному відділенні декоративного розсадника.	2
8.	Інвентаризація в шкільному відділенні декоративного розсадника.	2
9.	Інвентаризація лісових культур.	2
10.	Інвентаризація природного поновлення лісу.	2
11.	Інвентаризація лісів зелених зон.	4
	Разом	24

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Прилади для контурної геодезичної зйомки: будова, правила користування.	4
2.	Картографування об'єктів садово-паркового господарства: основні принципи, правила вимірювання та нанесення на план.	4
3.	Прилади для вимірювання висоти дерев: будова, правила користування.	4
4.	Прилади для вимірювання діаметра дерев та для визначення повноти: будова, правила користування.	4
5.	Показники якості та стандартизація садивного матеріалу.	4
6.	Санітарний стан деревних насаджень: характерні ознаки ураження шкідниками та збудниками хвороб.	4
7.	Санітарний стан газонів і квітників: характерні ознаки ураження шкідниками та збудниками хвороб.	4
	Разом	28

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота чи індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ) студентів (за вибором) передбачає:

1) науково-дослідна робота за темою дослідження, підготовка матеріалів та доповідей до наукових конференцій;

2) підготовку ілюстративного матеріалу за темами, які вивчаються (виготовлення таблиць, схем малюнків, презентацій);

3) написання аналітичного реферату з наступних тем:

1. Теодолітна геодезична зйомка.
2. Бусольна геодезична зйомка.
3. Умовні позначення на плані.
4. Таксаційні показники стовбурів ростучих дерев.
5. Техніка переліку дерев. Якісні категорії дерев.
6. Підстави для розмежування таксаційних та ландшафтних виділів.
7. Методи таксації рекреаційних лісів.
8. Технологія таксації за ходовими лініями.
9. Особливості використання матеріалів аерофотозйомки для інвентаризації садово-паркових об'єктів.
10. Безперервне парко- та лісовпорядкування.
11. Особливості інвентаризації кущових груп та бордюрних посадок.
12. Особливості інвентаризації газонів різного цільового призначення.
13. Особливості інвентаризації змінних квітників.
14. Особливості інвентаризації природного поновлення лісу.
15. Особливості інвентаризації лісових культур.
16. Особливості інвентаризації посівного відділення розсадника.
17. Особливості інвентаризації шкільного відділення розсадника.
18. Оцінювання якості об'єктів садово-паркового господарства.
19. Матеріальна оцінка об'єктів садово-паркового господарства.
20. Проектування заходів з поліпшення якості об'єктів садово-паркового господарства.
21. Складання кошторису заходів з поліпшення якості об'єктів садово-паркового господарства.

22. Оцінювання ефективності заходів з поліпшення якості об'єктів садово-паркового господарства.
23. Звітна документація інвентаризації садово-паркових об'єктів в межах населених пунктів.
24. Звітна документація інвентаризації садивного матеріалу на декоративних розсадниках.
25. Звітна документація інвентаризації лісових культур та природного поновлення лісу.

8. Методи навчання

- інформаційно-рецептивний (пояснення, лекційний метод, бесіда, робота з навчальною книгою);
- пояснювально-ілюстративний (метод ілюстрування, метод демонстрування);
- проблемного навчання (виконання курсового проекту);
- дослідницький (лабораторні завдання).

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання.

Методи діагностики успішності навчання:

- 1) поточний контроль (поточне опитування на лекціях, практичних заняттях);
- 2) періодичний контроль або проміжний контроль в кінці змістового модуля (модульна контрольна робота у вигляді тестових завдань);
- 3) підсумковий контроль (проводиться в кінці вивчення курсу у формі заліку).

Засоби діагностики успішності навчання: мультимедійна презентація, таблиці, схеми, атласи.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Таблиця 3

Поточний контроль (маx = 40 балів)										Модульний контроль (маx = 60 б.)		Загальна кількість балів	
Модуль 1										Модуль 2	Модуль 3		
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10				
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	10	30	30	100

Критерії оцінювання

Усні відповіді оцінюються за такими критеріями:

0,5 бала – відповідь поверхнева на основі прочитаної лекції; відповідь хаотична, фрагментарна; відтворення заученого матеріалу без усвідомлення його суті; розуміння і розкриття лише окремих позицій.

1 бал – відповідь послідовна, недостатньо структурована; роз'яснення переважної кількості позицій (без виділення основних позицій); використання тексту лекції та одного підручника.

1,5 бала – відповідь логічна, чітка, структурована; глибоке розуміння матеріалу, яке включає узагальнені, систематизовані позиції; побудована на основі матеріалу лекції та кількох підручників.

2 бали – відповідь чітка, структурована, логічна; включає узагальнені, систематизовані позиції; побудована на основі матеріалу лекції та кількох підручників; аргументоване посилання на додаткові наукові джерела, спеціальну літературу, власні наукові доробки; наведення власних прикладів; порівняльний аналіз.

Практичні навички (виконання лабораторної роботи) оцінюються за результатами виконання лабораторних робіт. Максимальна кількість балів за виконання лабораторної роботи – *3 бали*. Лабораторна робота може бути оцінена на максимальну кількість балів, якщо студент виконав всі завдання,

оформив роботу, зробив висновки.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань. За кожне індивідуальне завдання студент максимально може отримати 10 балів:

1 бал – завдання виконано поверхнево.

2 бали – фрагментарне виконання лише частини (25 %) завдання.

3 бали – фрагментарне виконання лише частини (55 %) завдання.

4 бали – фрагментарне виконання лише частини (75 %) завдання.

5 балів – завдання виконано повністю. Стиль виконання – копіювальний (відтворення відомостей без чіткого усвідомлення їх суті).

6 балів – завдання виконано повністю. Стиль виконання – копіювально-алгоритмічний (частина відомостей відтворена без чіткого усвідомлення їх суті, частина відтворена і пояснена).

7 балів – завдання виконано повністю. Стиль виконання – евристичний (відтворення відомостей з елементами власних суджень).

8 балів – завдання виконано повністю. Чітка аргументація та виділення ключових позицій. Глибоке розуміння суті виконуваного завдання. Використання новітніх джерел літератури. Стиль виконання – пошуковий.

9 балів – завдання виконано повністю. Чітка аргументація та виділення ключових позицій. Глибоке розуміння суті виконуваного завдання. Використання новітніх джерел літератури. Стиль виконання – евристичний з елементами пошукового.

10 балів – завдання виконано повністю. Чітка аргументація та виділення ключових позицій. Глибоке розуміння суті виконуваного завдання. Використання новітніх джерел літератури. Оригінальність. Виражений творчий підхід у роботі над виконанням завдання. Стиль виконання – творчий.

Проміжний контроль (модульна контрольна робота) проводиться письмово. Модульний зріз передбачає розв'язання тестових завдань (по 10 шт.) та письмових питань відкритого типу (2 шт.), які складаються на основі лекційного курсу, лабораторних робіт і питань, які виносяться на самостійне

опрацювання. Питання відкритого типу можуть бути у вигляді теоретичних запитань або задач. Правильне розв'язання тестового завдання оцінюється у *2 бали*. Правильна відповідь на теоретичне питання або правильний розв'язок задачі оцінюється у *5 балів*. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за модульну контрольну роботу – *30 балів* (загалом 60 балів за дві модульні контрольні роботи).

Підсумковий контроль – залік. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно.

У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає залік у письмовій формі. При цьому на залік виноситься *60 балів*, а бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Для отримання оцінки потрібно набрати певну кількість балів згідно шкали оцінювання.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

12. Методичне забезпечення

1. Ландшафтна таксація : методичні рекомендації до лабораторних та розрахункових робіт / О. Г. Маніта, С. М. Кашпор, В. В. Миронюк, О. В. Кичилук, В. П. Войтюк, В. В. Андрєєва. – Луцьк, 2012. – 76 с.

13. Список джерел

Основні

1. Анучин Н. П. Лесная таксация / Анучин Н. П. – М. : Лесн. пром-сть, 1984. – 562 с.
2. Гордієнко М. І. Лісові культури : підручник / Гордієнко М. І., Корецький Г. С., Маурер В. М. – К. : Сільгоспосвіта, 1995. – 328 с.
3. Гордієнко М. І. Лісові культури : підручник / М. І. Гордієнко, М. М. Гузь, Ю. М. Дебринюк, В. М. Маурер ; за ред. д.с.-г.н. М. М. Гузя. – Львів : Камула, 2005. – 608 с.
4. Новак Б. І. Геодезія : підручник / Б. І. Новак, Г. О. Порицький, Л. П. Рафальська ; Кабінет Міністрів України, Національний аграрний університет. – 2-е вид., переробл. та доповн. – К. : Арістей, 2008. – 284 с.
5. Методика визначення показників рекреаційної характеристики земель. – Ірпінь : Укрдержліспроєкт, 2000. – 18 с.
6. Цветоводство / В. Н. Багиманова. – Калининград, 1991. – 148 с.

Додаткові

7. Вакуленко В. В. Декоративное цветоводство / В. В. Вакуленко, М. Ф. Трувцева, Вл. В. Вакуленко. – М. : Просвещение, 1982. – 128 с.
8. Гальперин И. М. Ландшафтная таксация лесопарковых насаждений / И. М. Гальперин, А. А. Николин. – Свердловск, 1971. – 90 с.
9. Ландшафтная таксация и формирование насаждений пригородных зон / В. С. Моисеев, Н. М. Тюльпанов, Л. Н. Яновский и др. – Л. : Стройиздат, 1977. – 224 с.
10. Терезникова Е. М. Защита цветочно-декоративных растений от вредителей / Е. М. Терезникова, П. Я. Чумак. – М. : Агропромиздат, 1989. – 127 с.
11. Шевченко С. В. Лесная фитопатология : учеб. для студ. лесохоз. фак. вузов / С. В. Шевченко, А. В. Цилюрик. – К. : Вища школа, 1986. – 384 с.

Нормативно-правові

12. Лісовий кодекс України : за станом на 18 листопада 2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіц. джерело : сайт ВР України – [zakon.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua) – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
13. ДСТУ ISO 14001-97 Системы управления окружающей средой. Состав и описание элементов, руководящие указания по их применению. – К. : Госстандарт Украины, 1997. – 27 с.
14. Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України, затверджена Наказом державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24 грудня 2001 р. № 226 [Електронний ресурс] / Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України. – Офіц. джерело : сайт ВР України – [zakon.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua) – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0182-02/page>
15. Інструкція з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів, затверджена Наказом Державного комітету лісового господарства України від 19 серпня 2010 р. № 260 [Електронний ресурс] / Державний комітет лісового господарства України. – Офіц. джерело : сайт ВР України – [zakon.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua) – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1046-10>
16. Положення про державну систему моніторингу довкілля, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 р. № 391 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Офіц. джерело : сайт ВР України – [zakon.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua) – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/391-98-п>
17. Порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок, затверджений Постановою КМУ від 16 травня 2007 р. № 733 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Офіц. джерело : сайт ВР України – [zakon.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua) – Режим доступу :

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-п>

18. Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України, затверджені Наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10 квітня 2006 р. № 105 [Електронний ресурс] / Міністерство будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України. – Офіц. джерело : сайт ВР України – zakon.rada.gov.ua – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06>
19. ISO 14031:1999 Environmental management – Environmental performance evaluation – Guidelines.
20. ISO/TR 14061:1998 Information to assist forestry organizations in the use of Environmental Management System standards ISO 14001 and ISO 14004.

Довідкові

21. Гусев В. И. Определитель поврежденных деревьев и кустарников, применяемых в зеленом строительстве : справочник / В. И. Гусев. – М. : Агропромиздат, 1989. – 208 с.
22. Лесотаксационный справочник / Б. И. Грошев, П. И. Морозов, И. П. Сеперович, С. Г. Сеницын. – М. : Лесн. пром-сть, 1973. – 208 с.
23. Нормативно-справочные материалы для таксации лесов Украины и Молдавии / Минлесхоз УССР. – К. : Урожай, 1987. – 560 с.
24. Прутенская М. Д. Атлас болезней цветочно-декоративных растений / М. Д. Прутенская. – К. : Наук. думка, 1982. – 93 с.
25. Сортиментные таблицы для таксации леса на корню / Минлесхоз УССР. – К. : Урожай, 1984. – 630 с.
26. Справочник лесничего. – М. : Лесн. пром-сть, 1980. – 399 с.
27. Справочник лесоведа / Под ред. к.с.-х. н. А. Г. Солдатова. – К. : Госсельхозиздат, 1959. – 505 с.
28. Справочник по защите леса от вредителей и болезней / [Т. А. Тимченко, И. Д. Авраменко, Н. М. Завада и др.]. – К. : Урожай, 1988. – 222 с.